

– Пропагування положень гуманістичної педагогічної спадщини, прийняття та дотримання вчителем, вихователем, адміністратором освіти, батьками учнів/учениць засад ґендерної педагогіки сприятиме вирівнюванню позиції статей в освоєнні тих чи інших видів діяльності, будь-то професійна освіта, галузь працевлаштування, громадсько-політична активність тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Говорун Т. В. Ґендерна психологія : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
2. Кравець В. П. Ґендерна педагогіка : навч. пос. для студ. вищ. педагог. закл. освіти / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
3. Як навчати школярів долати ґендерні стереотипи: конспекти занять : навч.-метод. пос. для загальноосвітніх навч. закл. / [Т. Говорун, О. Кікінежді, В. Бондаровська та ін.] ; за заг. ред. проф. Т. Говорун. – К. : ТОВ «Дорадо-Друк», 2011. – 804 с.

Надія Горішна,

кандидатка педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ҐЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Впровадження ґендерної освіти у вищій школі стає незворотним процесом, оскільки у суспільній свідомості й освітній політиці закладається розуміння міцного зв'язку із сучасними соціальними перетвореннями [1, с. 306]. Важливе значення у справі реалізації принципів ґендерної рівності належить соціальній роботі, оскільки фундаментальними для цієї професії є принципи прав людини та соціальної справедливості. Від того, чи розпізнають соціальні працівники нерівність, у тому числі ґендерну, на індивідуальному та інституціональному рівнях залежать перспективи антидискримінаційного соціального обслуговування, соціальної справедливості та соціального розвитку.

Сьогодні у вітчизняній системі підготовки фахівців соціальної роботи зокрема, існує низка проблем, пов'язаних із відсутністю чіткої державної програми розвитку ґендерного компонента в освіті, освітніх програм з ґендерних досліджень, методичного забезпечення тощо. Особливо вагомим у цьому аспекті є досвід ґендерної освіти соціальних працівників, нагромаджений у США.

Ґендер є важливою категорією соціальної роботи, що зумовлено наступними чинниками:

– на рівні індивідуальної взаємодії соціальні працівники відносяться до своїх клієнтів як до чоловіків або жінок і відповідним чином сприймаються своїми клієнтами;

– при наданні соціальної допомоги і підтримки на інституційному рівні необхідно зважати на такі аспекти ґендеру, як соціально детерміновані ролі, ідентичності, сфери діяльності жінок і чоловіків, можливості в отриманні освіти, роботи тощо;

– на рівні суспільства соціальна робота протистоїть не лише специфічним життєвим проблемам і ситуаціям, але й перешкодам та дискримінаціям ґендерних груп (жінки у певних життєвих ситуаціях, мігранти без освіти, чоловіки-мусульмани, яких вважають потенційно жорстокими та ін.).

Американські дослідники розглядають ґендерну освіту як частину ідеології освіти, спрямовану на формування ґендерної рівності та подолання негативних ґендерних стереотипів. Однією з найбільш продуктивних галузей наукового пошуку американських дослідників, результати якого наполегливо вимагають свого впровадження у вітчизняну практику підготовки соціальних працівників, стали ґендерні дослідження. Вони збагатили соціальну роботу у наступних сферах: соціальна робота і соціальні проблеми (насилля у ситуаціях, зумовлених безробіттям, наркозалежністю, безпритульністю та ін.); сфери та цільові групи соціальної роботи (ґендерні аспекти роботи з дітьми і молоддю, ґендерно-обумовлене насилля у сім'ї тощо); соціальна робота як професія (ґендерний дисбаланс у практичній діяльності та менеджменті професії, фемінізм і соціальна робота); кваліфікаційний процес (ґендерна політика навчальних закладів, зміст, форми і методи ґендерної підготовки фахівців тощо).

На сьогоднішній день у США ґендерна освіта є важливим компонентом навчальних планів підготовки фахівців соціальної роботи. Аналіз навчальних програм курсів із ґендерної проблематики у Школі соціальної роботи університету Меріленд [2] свідчить, що їх метою є ознайомлення студентства із соціальними процесами побудови ґендеру та інституалізації ґендерної рівності у взаємозв'язку з культурою, соціальним походженням, віком, інвалідністю, сексуальною орієнтацією, а також формування розуміння важливості ґендерних стосунків у сфері соціальної роботи. У результаті опанування курсів студенти/студентки повинні вміти розвивати, застосовувати та оцінювати стратегії для осмислення ґендерних проблем та демократизації ґендерних стосунків, осмислювати професійні дії та відносини з позицій культури та ґендеру, а також ініціювати та підтримувати формування відповідних вмінь у своїх клієнтів.

Зміст ґендерної освіти фахівців із соціальної роботи у США забезпечує формування культурної сензитивності та інформованості про права людини як важливих професійних атрибутів цієї професії, навчання студентів/студенток толерантності, способів реалізації та захисту прав людини, розвиток професійних навичок розпізнавання дискримінації, встановлення недискримінаційних відносин з людьми. Реалізація ґендерного підходу можлива не лише через зміст підготовки

та методи навчання, але й через відмову від авторитарного стилю викладання та статево-рольового підходу. Центральним принципом ґендерного викладання є ідея «суб'єкт-об'єктної взаємності», яка полягає у налагодженні взаємодії між викладачами/викладачками та студентами/студентками, спілкування на основі толерантності і поваги, що є основою гуманізації процесу освіти загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ґендерний розвиток у суспільстві : конспекти лекцій / відп. ред. К. М. Левківський; наук. ред.-упоряд. С. П. Юдіна. – 2-ге вид. – К. : ПЦ «Фоліант», 2005. – 352 с.
2. The University of Maryland. Syllabi on the Web for Women – and Gender-Related Courses [Electronic resource]. – Access : http://www.umbc.edu/cwit/syl_socy.html.

Ірина Грабовська,
кандидатка філософських наук,
старша наукова співробітниця Центру українознавства
Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

ЖІНКА-ЛІДЕР ОЧИМА УСПІШНИХ МОЛОДИХ НАУКОВИЦЬ (СПРОБА НАУКОВИХ ВИСНОВКІВ З «НЕНАУКОВИХ» РОЗМОВ)

Проблема жіночого лідерства в сучасному українському соціумі має вже деяку «історію»: від теоретичного освоєння напрацювань західного феміністичного дискурсу та спроб застосування його щодо українських реалій, до практичних кроків українського жіноцтва у цьому напрямку. За роки української незалежності жіночий досвід лідерства осмислювався як і застосовувався найчастіше в політиці. А між тим, досвід успішного кар'єрного зростання жіноцтва на теренах вищої школи мав би посісти важливе місце у ґендерній аналітиці сучасної України, а не залишатись у вигляді спорадичних студій окремих зацікавлених дослідниць/ків, з цілої низки причин: 1) в Україні доби новітньої незалежності відбулася активна «фемінізація» вищої освіти. Це стало помітно не лише по студентських аудиторіях, але і по складу викладачів та співробітниць/ків кафедр фактично усіх вузів країни; 2) ця тенденція, вочевидь, буде зберігатись, бо освіта й наука в країні активно відсовуються на марґінеси суспільного життя, втрачаючи свою привабливість через втрату як престижності, так і фінансової забезпеченості. А у таких випадках чоловіча частина соціуму «відтягується» у більш престижні (бізнес, політика, військо, аж до криміналу включно) й більш фінансово забезпечені сфери; 3) у європейському просторі, до якого українці значною мірою належать ментально, фінансова самостійність жінки, а часто і її персональний кар'єрний успіх фактично перетворюються сьогодні на «життєвий бренд». І хоча сучасні українки відстають у прагненні самореалізації за вказаним сценарієм, принаймні значна частина наших урбанізованих співгромадян, як і креативних особистостей загалом, прагне зреалізувати саме сценарій успішної самодостатньої жінки. У цьому